

Zpráva z workshopu

Integrace cizinců z pohledu veřejné správy

Datum: 17. leden 2019

Pořadatel: Katedra blízkovýchodních studií, Západočeská univerzita v Plzni

Místo: Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni, Sedláčkova 15, Plzeň

Cílem workshopu bylo propojení institucí z obou stran česko-bavorské hranice a umožnění vzájemné výměny pozitivních i negativních zkušeností týkajících se migrace a integračního procesu.

Po zahájení konference organizátorem akce Janem Pěchotou z Katedry blízkovýchodních studií následovalo úvodní slovo dr. Davida Šance, děkana Fakulty filozofické Západočeské univerzity. Ten zdůraznil význam této konference pro Fakultu filozofickou z důvodu aktuálnosti tématu, propojení aktérů zabývajících se teorií i praxí a mezinárodní spolupráce.

První příspěvek přednesl **Jan Kepka z Odboru azylové a migrační politiky MV ČR** na téma integrace cizinců v ČR. Úvodem shrnul vývoj migrace do ČR v posledních letech a vysvětlil současné trendy, zejména v souvislosti s ekonomickou situací. Vysvětlil, jaké faktory ovlivňují pohyb cizinců do ČR a jakým způsobem ČR systémově reaguje, a v případě Koncepce integrace cizinců její základní principy. Věnoval se také otázce dobrovolnosti integrace, nutného provázání migrace a integrace, cílovým skupinám integrace (občané třetích zemí, ale zároveň i majorita, občané EU jako doplňková skupina), financování integrace v ČR, vzniku Center na podporu integrace cizinců ve všech krajích ČR, dotacím na integrační projekty obcí, předintegračním aktivitám, legislativnímu vývoji a zvyšování dostupnosti jazykových kurzů. Byla zmíněna i skutečnost, že cizinci často nevyužívají integrační programy a opatření poskytované a financované státem z důvodu kulturní odlišnosti, neboť po zkušenostech ze svých zemí původu neočekávají pomoc státu v podobných záležitostech.

Druhým přednášejícím byl **Alfons Schieder, policejní prezident bavorského obvodu Horní Franky**, který se ve svém příspěvku věnoval vztahu mezi policií a migrací v SRN. Úvodem představil strukturu policie v Německu a Bavorsku, věnoval se podílu cizinců na trestné činnosti ze statistického hlediska a vysvětloval důvody možných disproporcí. Také se věnoval nutnosti vyhnout se instrumentalizaci statistik. Popsal fungování preventivně-policejních opatření, priority policie v oblasti migrace a specifika jednání s cizinci, nutnost interkulturních kurzů pro policisty a policejní práci s veřejností.

Třetí příspěvek přednesl **Pavel Bacík, ředitel Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ MV)**, který představil úkoly a náplň práce této organizace. SUZ MV je státní organizace, která odpovídá za výkon migrační, azylové a integrační politiky státu. V současné době SUZ MV provozuje azylová zařízení a je generálním poskytovatelem integračních služeb. Momentálně jsou cílovou skupinou azylanti a občané třetích zemí, přičemž v případě úspěšné novely zákona o pobytu cizinců by se cílovou skupinou měli stát i občané

zemí EU, kteří jsou v současné době stále problematičtější skupinou a jejichž integrace je nejaktuálnější výzvou.

Peter Müller, komunální koordinátor vzdělávání pro nové občany okresu Kulmbach byl posledním přednášejícím prvního bloku. Ve svém stručném příspěvku se věnoval aktuálním výzvám v otázce integrace cizinců. Obecně specifikoval priority integrace v bavorském zemském okrese Kulmbach, který je v rámci Bavorska považován za příkladný a je v této oblasti oceňován. V Kulmbachu je široké spektrum uprchlíků ze zemí s odlišným kulturním prostředím a je proto nutné dodržovat individuální přístup, aby cizinci byli v rámci vzdělávání integrováni do místní komunity a nedocházelo ke vzniku paralelních struktur a komunit.

Druhý blok zahájila svou přednáškou **Gudrun Brendel-Fischer, ombudsmanka a komisařka bavorské vlády pro integraci** a zemská zastupitelka aktivní ve Výboru pro práci a sociální záležitosti. Ve svém příspěvku se věnovala specifikám integrace v Bavorsku, včetně integrace první generace gastarbeiterů, která je i v dnešní době, zejména v případě žen gastarbeiterů, stále problematická. Také se věnovala přeshraniční spolupráci s Českou republikou, otázce českých zaměstnanců v Bavorsku, snaze o integraci ve venkovských oblastech, snaze o předcházení vytváření umělých aglomerací, zapojení nevládních organizací (např. často sportovní organizace), nutnosti vytvoření placených míst pro koordinátory integrace a zapojení občanské společnosti, speciálních tzv. přechodových tříd ve vzdělávacím systému, speciálním kurzům pro uprchlíky z muslimského kulturního prostředí, projektům pro matky a dalším tématům. V případě okresu Kulmbach také zmínila, že integrace cizinců lépe funguje na venkově než ve městech.

V druhém bloku opět vystoupil **Peter Müller**, kterého tentokrát doprovázela **Elsbeth Oberhammerová**, také ze zemského okresu Kulmbach. Ve svém příspěvku se věnovali potřebě „master-plánu“ pro úspěšnou integraci, kritického přístupu pro zhodnocení nastaveného kurzu a významu jazyka v integračních aktivitách. K systémové integraci není možné nikoho nutit, ale je možné cílovou skupinu přesvědčit, a základním nástrojem je právě jazyk, neboť vícejazyčnost je významným benefitem a doložení jazykových kompetencí je nezbytným předpokladem pro vydání povolení k trvalému pobytu. Pro jazykové kurzy poskytované migrantům je v Bavorsku dotace 700 hodin, které mohou zahrnovat i kurzy alfabetační. Cílem těchto kurzů je úroveň A2. V nabídce jsou také kurzy zohledňující specifickou situaci jednotlivých osob, tj. např. pro mladistvé, rodiče pečující o děti či kurzy pro ženy. Aby byl zajištěn přístup ke vzdělání i u nejmladších dětí s migračním pozadím, jsou na konci čtvrtého roku života testovány jejich jazykové znalosti, od čehož se odvíjejí další opatření. Dle zákona je nutné takovéto testy provádět při dovršení věku pro povinnou školní docházku, ale zpravidla jsou děti testovány i průběžně ve školkách, aby byl jejich vývoj trvale monitorován. Ve vzdělávacím procesu jsou nyní v Bavorsku také úspěšně zapojeni migranti, kteří se ve školství angažovali i ve svých domovských zemích a nyní úspěšně působí například jako „kulturní manažeři“, tlumočníci a asistenti v jazykovém vzdělání. Další efekt jejich zapojení je také to, že i mezi německými žáky byl vytvořen obraz, že např. syrská učitelka ve svém tradičním oblečení je již běžným jevem. Dalším nástrojem jsou tzv. jazykoví kmotři, kteří jako dobrovolníci poskytují asistenci nejen dětem a mladistvým, a působí tak jako mosty mezi kulturami. V rámci dalšího projektu je poskytováno žákům vzdělání v jejich mateřských

Europská unie
Evropská unie
Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung
Evropský fond pro
regionální rozvoj

Ziel ETZ | Cíl EÚS
Freistaat Bayern –
Tschechische Republik
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

jazycích, aby mohla být vytvořena jejich vlastní identita. Jiným projektem je setkávání žen v rámci rodinného centra. Během těchto setkání si mohou ženy vyměňovat své zážitky a zkušenosti, čímž dochází ke vzájemnému poskytování podpory v novém prostředí a k přínosné reflexi.

Petra Soukupová, vedoucí Centra na podporu integrace cizinců – Plzeňský kraj byla dalším řečníkem druhého bloku workshopu. Ve svém příspěvku představila program Center na podporu integrace cizinců, které jsou jedním z hlavních pilířů Koncepce integrace cizinců. Na realizaci této koncepce se podílejí kromě Center také ministerstva, neziskové organizace, obce a kraje. V roce 2009 vznikla první centra ve čtyřech krajích, v následujícím roce v dalších čtyřech krajích a v současnosti pokrývá síť center všechny kraje v České republice. Kromě čtyř jsou všechna Centra zřizována Správou uprchlických zařízení MV, zbylá Centra jsou zřizována místní samosprávou ve spolupráci s neziskovými organizacemi. Centra jsou financována z evropských projektů, v současnosti z AMIF, a jejich cílovou skupinou jsou občané třetích zemí s legálním pobytovým statutem. Protože tato cílová skupina není považována za dostačující, je v současnosti podán návrh na zřízení Center zákonem, které umožní rozšíření cílové skupiny o občany zemí EU. Hlavní podstatou existence Center je zajištění čtyř základních předpokladů úspěšné integrace: znalost jazyka, ekonomická soběstačnost cizince, samostatná orientace ve společnosti a snaha o monitorování a udržení dobrých vztahů v rámci komunit.

Dlouhodobým cílem činnosti Center je vytvoření prostoru pro integraci, k čemuž slouží jednotlivé aktivity: služby vedoucí k sociální, právní a jazykové emancipaci, mapování aktuálních trendů ve společnosti, zpracování a předávání podnětů, podpora spolupráce institucí pracujících s tématem integrace (např. pořádání pravidelných setkání s jejich zástupci v rámci krajských platforem) a komunikace směrem k veřejnosti. Cizincům je poskytováno odborné sociální poradenství (zejména v problematice pracovně-právní, sociální a v rodinných vztazích), právní poradenství, kurzy českého jazyka (A0-B1, intenzivní i specializované např. pro děti či mládež a kurzy pro rodiče, během kterých je zajištěné hlídání dětí), kurzy socio-kulturní orientace, přípravné kurzy ke zkoušce pro získání českého státního občanství a další. Na pobočkách je také k dispozici přístup na internet a cizojazyčná knihovna zdarma. Odborné poradenství není dostupné pouze na pobočkách Center, ale také na dalších kontaktních místech v kraji, kam pracovníci Center dojíždějí v určité dny. Ke službám jsou k dispozici i tlumočníci. Kromě služeb pro cizince jsou realizovány i aktivity pro veřejnost – vzdělávací a informační semináře na ZŠ a SŠ, akce pro odbornou veřejnost, bilaterální setkání se zastupiteli a společenské a kulturní akce za účelem propojení cizinců s majoritou, které přispívají ke stírání negativních stereotypů. Odborné sociální poradenství a kurzy českého jazyka patří mezi klienty nejvyužívanější služby z nabídky, zatímco služby knihovny a internetu využívá již pouze zlomek klientů. Jednou z novějších služeb je „uvítací kurz“, ve kterém jsou cizincům poskytovány informace s ohledem na lokalitu, ve které žijí či pracují – jaké služby jsou v lokalitě k dispozici, jaké jsou možnosti kulturního vyžití atp. Centra také aktivně spolupracují se školami a školkami, kde se nachází větší počet dětí-cizinců. V tomto případě například zajišťují překlady a asistují při schůzkách mezi pedagogy a rodiči.

Europäische Union
Evropská unie
Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung
Evropský fond pro
regionální rozvoj

Ziel ETZ | Cíl EÚS
Freistaat Bayern –
Tschechische Republik
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

Petru Tuzarovou, vedoucí Koordinačního centra pro cizince v průmyslové zóně Kvasiny, zastoupil **Jiří Vesecký, vedoucí odboru Center na podporu integrace cizinců SUZ MV**, který ve svém vystoupení popsal smysl a způsob fungování Koordinačního centra v Kvasinách. Toto centrum je spravováno SUZ MV a bylo založeno v reakci na situaci v průmyslové zóně Kvasiny, resp. v souvislosti s prudkým navýšením počtu zahraničních dělníků v roce 2017 a souvisejícím zatížením infrastruktury. Úkolem dvou koordinátorek v tomto centru je monitoring situace, facilitace komunikace mezi jednotlivými aktéry a zajištění komunikace směrem k cizincům. Při realizaci tohoto centra byly využity zkušenosti s provozem Center na podporu integrace cizinců. Úkolem centra v Kvasinách však není přímé poskytování služeb, ale je zde kladen důraz na zprostředkování komunikace mezi aktéry. Z hlediska SUZ MV se do jisté míry jednalo o pokusný projekt, který měl za cíl otestovat nový přístup k řešení situace a který by případně mohl být využíván i v dalších regionech. Jedním z prvních významných kroků bylo seznáení zástupců „postižených“ obcí se zástupci zaměstnavatelů a pracovních agentur za přítomnosti dalších státních složek (úřad práce, OAMP), kdy zaměstnavatelé měli možnost slyšet zpětnou vazbu na svou činnost a seznámit se s dopady své činnosti na region. Jako jedna z konkrétních ukázek úspěšné činnosti centra je zvýšení dostupnosti zdravotní péče zahraničním zaměstnancům na základě předání informací cizincům prostřednictvím jejich zaměstnavatelů a komunikací se zdravotním střediskem a zdravotní pojišťovnou. Mezi další problémy, na které se centrum zaměřuje, patří například ubytování cizinců, situace s odpady v okolí ubytoven a další. Přestože počáteční situace byla velmi problematická, činnost centra měla významný podíl na jejím zlepšení.